

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN J.C.J. de Ruijter

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 829

C.J. de Ruijter

Ambt en gemeente

MEDITATIEF 833

J.B. de Rijke

Mijn levensverhaal

SCHRIFTSTUDIE 834

G. Hagens jr.

De prijs van Judas' verraad

GEMEENTE IN OPBOUW 837

D. Blijleven

Kerkelijk werkers in de kerk?

Een verkenning

SYNODE-IMPRESSIES 840

R. ter Beek

en verder...

Boekbespreking

Meegelezen

Uit de kerken

AMBT EN GEMEENTE

Er is behoefte aan voortgaand gesprek rond de ambten. En gelet op de huidige situatie van onze kerken zal het laatste woord in dat gesprek voorlopig nog wel niet gevallen zijn. In onze samenleving wordt kritisch gekeken naar allerlei vormen van gezag. Zo'n houding gaat de kerk en haar leden niet zomaar voorbij. En zo dringen zich in de kerk ook al snel allerlei vragen op rond het gezag van de ambtsdragers. Enkele van die vragen wil ik hier aan de orde stellen. In twee eerdere artikelen heb ik geprobeerd wat bijbelse grondlijnen te schetsen. Deze keer wil ik daar wat praktische conclusies aan verbinden.

Meerwaarde?

Heeft het meer betekenis als een ambtsdrager iets zegt, dan als een ander gemeentelid dat doet? Maakt dat verschil en waar zit dat verschil in? Dat blijkt een vraag te zijn die

mensen regelmatig bezighoudt. Met andere woorden: Weegt het ambt mee in wat iemand zegt? Ik herinner me uit een discussie rond de ambten van een poosje geleden een duidelijk voorbeeld dat die vraag aan de orde stelde. Een

Wegens vakantie zal De Reformatie van 10 augustus niet verschijnen.

Nummer 42 zal D.V. verschijnen op 17 augustus 1996.

voorbeeld, ontleend aan de burgerlijke samenleving. Als burgers mogen we elkaar aanspreken op het naleven van de Nederlandse wet. Maar als een politieagent of een rechter in functie ons daarop aanspreekt, maakt dat verschil. Vervolgens kun je dat verschil ook toepassen op gemeenteleden en ambtsdragers. Een predikant spreekt **immers** uit Roofde **van** zijn **ambt** en dat geeft zijn spreken in de ogen van **sommigen** een meerwaarde. Ik voel wel iets aan van het voorbeeld. Als ik door rood licht rijd en een politieagent spreekt mij erop aan, dan kan die man mij bekeuren. Als mijn vrouw mij **erop** aanspreekt, dan volgt er **geen** bekeuring. Dat is een duidelijk verschil.

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. MLDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 408040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland: f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

(Ik **kom** straks nog nader op dat verschil terug.) Maar is nu de conclusie dat het spreken van die agent meerwaarde heeft? Hij heeft **net** zo goed gelijk als mijn vrouw. Want zij hebben allebei de wet **aan** hun kant. De waarde van wat zij **zeggen** ligt **dus** niet in hun functie, maar in de wet. In de **mond** van mijn vrouw is dat net **zoveel** waard als in de **mond** van een agent. Ik moet het me van hen allebei erg aantrekken wat zij **zeggen**. Maar nu de **vergelijking** met het gemeenteleven. We moeten zonder meer erkennen dat de dominee, als **geroepen** ambtsdrager, een centrale plaats in de **gemeente** heeft **gekregen**. Zijn werk en **zijn** spreken liggen om zo te **zeggen** in het brandpunt van het gemeenteleven. Maar is het nu zo, dat de waarde van het evangelie meer wordt als de dominee het brengt?

Ik denk, dat op dit punt wel eens een beetje te snel conclusies worden getrokken. De waarde van het evangeliewoord ligt nl. niet in het ambt, maar in **het** Woord zelf. Het is het levende Woord **van God**. In dat Woord werkt God met de kracht van Zijn Geest. Wanneer een gemeentelid een buitenstaander vanuit het evangelie aanspreekt, verkondigt **hij** het evangelie als een sleutel van Gods Koninkrijk. En het maakt **dan** toch niets uit of een gemeentelid dat doet of een ouderling of de dominee. Christus **zelf** doet de deur open door de dienst **van** mensen. **Daarbij** is het Woord in de mond **van** de ene mens niet **meer** waard dan in de mond **van** de ander. Natuurlijk **zeg** ik **daarmee** niet, dat het er allemaal niet toe doet of je de **dominee** hoort of een ander. Op zondag **nodigen** we niet zomaar een willekeurige kerkganger uit om **eens** voor te **gaan** in de dienst. Het is niet voor niets dat we daar speciaal dominees voor opleiden. Voorgaan in de dienst is een verantwoordelijk **werk**. Daar, in de samenkomst **van** de gemeente ligt het brandpunt **van** het werk van God de Heilige Geest. Daarom dragen we de preek-

taak op **aan** mensen die daar gaven voor hebben **ontvangen**. En de theologische opleiding is **erop** gericht die gaven ook tot **ontwikkeling** te brengen.

In kerken waar het **ambt** weinig in tel is, merk je dat er in dit opzicht **vaak** weinig concreet aan **specifieke** opleiding **van** voorgangers **gedaan** wordt met **betrekking** tot het ontwikkelen van **gaven**. Juist **voor** het werk op de **preekstoel** willen we garanties scheppen **voor** de **wijze** van bediening en de zuiverheid daarvan. Maar **daarmee** wordt die dominee nog niet **een man** wiens woorden meer **waard** zijn. **Het** is God die waarde en kracht aan zijn **woorden** verleent. Dat geldt voor de man op de preekstoel, maar **ook** voor de **evangelisatiewerker**. Dat de dominee een speciale **taak** op de preekstoel heeft, maakt nog **niet** dat er een speciale meerwaarde in al **zijn** spreken ligt!

Volmacht tot bediening der verzoening

Op de achtergrond speelt voor veel mensen een rol dat, in verband met het spreken van **Gods Woord**, vaak de term 'bediening der verzoening' gebruikt wordt voor het ambt **van** predikant. Ik heb er al eens eerder aandacht voor gevraagd & t mensen soms wat exclusief **over** die **bediening** spreken. **Dan** lijkt het erop, alsof alleen de dominee de verzoening **M e n t**. Wat **hij** doet op de preekstoel, is wel heel wezenlijk **bediening** van Christus' verzoening. **Hij** presenteert de gemeente het evangelie van het kruis in preek, doop en avondmaal. **Maar** dat gebeurt **ook** op veel andere manieren en andere plaatsen in de **gemeente**. Dat gebeurt **ook**, waar de **ouderlingen** op huisbezoek gaan. Dat gebeurt op verenigingen **waar** we **elkaar** van dienst **zijn** bij het **lezen** van de Bijbel. Dat gebeurt in de klas, waar de meester uit de Bijbel vertelt. Dat gebeurt thuis, waar ouders hun **kinderen** laten **zien** dat God in de hemel hun Vader is. **Op** al die plaatsen en bij al die **gelegen-**

heden, wordt de verzoening van Christus **bediend**.

Ik denk, dat niemand dat **ook zal willen ontkennen**. Het **Woord** is immers aan de gemeente toevertrouwd. Dat is nu juist het geheim van de inwoning van **de Geest in de gemeente**. Maar soms **gaan mensen** ervan uit, **dat de gemeente** vervolgens deze dienst **opdraagt** (de **volmacht** overdraagt) **aan de predikanten** bij hun **bevestiging**. Mijns inziens **zit in die gedachte** een spanning die **zoveel discussies over de ambten** kenmerkt. Die **gedachten-gang** is dan als volgt: De Here Christus gaf de volmacht tot **bediening** aan de gemeente, de gemeente draagt die volmacht **over aan de predikanten**. Dan zou daarmee dus de volmacht niet meer in de gemeente liggen. Maar zo ontstaat een zekere afstand tussen (pre-dik)ambt en gemeente. In deze **gedachtengang** is het **niet goed mogelijk om recht** te doen aan het feit dat het **Woord** aan de gemeente is toevertrouwd. Woord en (pre-dik)ambt **worden dan teveel vereenzelvigd**. De dominee is dan exclusief degene die het **Woord draagt en spreekt**. Maar hoe is dat te rijmen met de **zalving van de Heilige Geest** die de gemeente heeft ontvangen? Op deze manier wordt het 'tegenover' van het ambt **zwaar benadrukt** Denk eraan: het ambt is geen functie van de gemeente, maar de dominee spreekt namens Christus en staat zo tegenover de gemeente!

Ik denk dat je dat **alleen maar kunt** zeggen, als je tegelijk erkent dat we als leden van de gemeente **elkaar óók aanspreken** namens Christus. Het 'tegenover' van het ambt is het 'tegenover' van het **Woord**. En het is niet alleen de ambtsdrager die dat **Woord spreekt**. Het woont rijkelijk in de gemeente. Als je het doorgeven van het evangelie '**bediening** der verzoening' mag noemen, dan gebeurt dat niet alleen op de preekstoel, maar **ook in de huizen**. Ik denk, dat je zo **ook** afleert om uitsluitend de sleutel van het **koninkrijk** in de prediking

te zien fungeren. Natuurlijk **gaat** in de prediking het **koninkrijk** der hemelen open. Maar lang voordat ik in de kerk de preek kon volgen, **was voor mij dat koninkrijk al open** gegaan doordat mijn vader en moeder me **bekend** hadden gemaakt met Jezus Christus. De sleutelmacht ligt ook **niet** in het **ambt** zelf, **maar** ligt in het **Woord**. Uiteindelijk is het nl. niet de ambtsdrager die de deur opendoet. Christus Zelf opent de **toegang**, door met Zijn Geest de **verkondiging** van het **Woord effectief** te maken.

Genademiddelen

Uiteindelijk speelt hier **de vraag** naar de genademiddelen die God gebruikt. Wij zijn gewend **vooral** preek en sacrament middel van genade te noemen. **Maar** het is belangrijk om te zien dat er veel andere middelen zijn waarmee God zijn doel met ons wil bereiken: catechese, opvoeding, christelijk onderwijs, **bijbelstudiekring** enz. Meestal gebruiken we daar het woord 'genademiddelen' niet voor. Uiteindelijk is het ook niet zo belangrijk hoe je het benoemt. Maar het is **natuurlijk wel** belangrijk dat je al die dingen met elkaar in verband ziet. We moeten daar geen scheiding tussen aanbrengen. Alsof we naar de kerk gaan omdat we **alleen** daàr door het gepredikte **Woord Gods heil** kunnen ontvangen. Alsof we voor dat heil ook niet bij onze ouders terecht kunnen. **Of bij de diaconie**. Die tegenstelling kan gemakkelijk een spanning leggen op het functioneren van de ambten. Maar die tegenstelling bestaat niet! Ik heb door mijn ouders God leren kennen. Zij hebben me voorgelezen uit de Bijbel. Zij hebben me verteld wat het betekent dat ik in de kerk gedoopt ben. Zij hebben me meegenomen naar de kerk. Vorige keer citeerde ik in dat verband die uitspraak van Luther: In het spreken van mijn moeder heb ik 'moeder kerk' horen spreken. En juist als je zegt: het heil is aan de gemeente gegeven, dan vind ik dat heil niet

alleen als ik naar de kerk ga en een preek hoor. Dan vind ik het ook in m'n opvoeding thuis, op de bijbelstudiekring, waar we als leden van de gemeente elkaar met het **Woord aanspreken**, op huisbezoek, waar de ambtsdragers van de kerk ons bemoedigen en vermanen.

De plaats van de ambten

Intussen wordt het tijd om iets te zeggen over het speciale van de ambten. Tot nu toe heb ik er sterk de nadruk op gelegd, dat we geen kloof moeten scheppen nissen de ambtsdragers en de gemeente. Zij zijn er juist op gericht de gemeente toe te rusten tot dienstbetoon. Daarom is het helemaal **niet** bijbels, om over de ambten te spreken alsof het om een heel exclusieve taak gaat die hen speciaal tegenover de gemeente plaatst. Hun taak verbindt hen juist aan de gemeente. **Natuurlijk** is daarmee **niet gezegd** dat we de ambtsdrager net zo goed zouden kunnen missen. Daarvoor spreekt de Bijbel veel te nadrukkelijk over de ambtsdragers. Zij worden door Christus aan Zijn gemeente gegeven.

Als ik lees welk beeld de Bijbel tekent van de ambtsdragers, dan zie ik als het typerende van het ambt de plaats die je in de gemeente krijgt. Je gaat voorop. Je wordt geroepen om voor te gaan, om leiding te geven, om toe te rusten. Maar in dat alles ben je en blijf je gericht op de bloei van de gemeente. (Denken vanuit het lichaam van Christus.)

Maar het is **natuurlijk** wel belangrijk & die aparte plaats ook erkend wordt. En dat is iets dat gemakkelijk vergeten wordt in discussies rond het ambt. Je kunt er zo op gespitst zijn om de afstand tussen ambt en gemeente te voorkomen of weg te redeneren. dat je het verschil ook maar even vergeet. En het verschil is natuurlijk wel, dat een ambtsdrager aangesteld is namens Christus om in & gemeente dienst te doen. Juist die aanstelling geeft hem het recht om binnen te

komen bij de gemeentelieden. Die geeft hem ook de taak om de gemeente voor te gaan.

Het is wel **belangrijk** om die **eigen** plaats van het ambt te **erkennen**. Ik denk dat dat zelfs de proef op de **som is van** een gelovige **luisterhouding**. Want er is natuurlijk ook vaak regelrechte ongehoorzaamheid in **het spel, ais mensen kritisch** naar het ambt en de ambtsdragers kijken. **Nivellerende** gedachten over het ambt **kunnen** gemakkelijk ingegeven **worden** door onwil om je aan het Woord **zelf te onderwerpen**. Maar juist daarom is het zo belangrijk om in de verhouding van ambt en **gemeente** de plaats en de kracht van het Woord centraal te stellen. Het typerende van het (predik)ambt kan dus niet **zijn** dat de prediker als enige het Woord ontvangen **heeft**, of ais enige het Woord bedient. Hij krijgt met zijn gaven wel een centrale plaats. Dat zie je ook duidelijk als hij in de eredienst het Woord bedient. Daar vind je het brandpunt van het werk **van** God de Heilige Geest. Maar om dat **brandpunt heen** is heel het leven van de gemeente een opvallende plek van licht in **deze** wereld. Alle **ambtswerk** blijft ingebed in het leven **van de gemeente** met Christus.

GELOOF EN NATUUR- WETENSCHAP BOTSEN NIET

Een christen heeft geen goede reden **natuurwetenschappelijke** theorieën te wantrouwen. Dat is een stelling van de natuurkundige Gerard Nienhuis in **zijn boekje Het gezicht van de wereld**. Als **bijvoorbeeld** een 'big bang'-model van de oorsprong **van** het heelal wetenschappelijk gezien **een** zekere aannehmelijkheid krijgt, dan moeten gelovigen daarin geen **aanval** zien **op hun** geloof in God de Schepper. Want zo'n **model** is niets **meer** dan een 'natuurlijke beschrijving' waarvan de geldigheid met wetenschappelijke argumenten moet worden bediscussieerd. Dat God de Schepper is, **staat** of valt niet met bepaalde wetmatigheden **in de werkelijkheid**. Zijn hand is **in alles**, ook in processen die de natuurkunde tracht te analyseren. Conflicten tussen geloof en **natuurwetenschap** zijn **volgens** Nienhuis het gevolg van **misverstand**. Die misverstanden kunnen liggen aan de kant van de gelovigen die **ge**loofsuitspraken opvatten als fysische beschrijvingen. **Maar** ze zijn ook nogal eens te bespeuren bij wetenschappers die ten onrechte de werkelijkheid verengen tot wat **bin**nen het bereik van hun theorieën valt.

Nienhuis **gebruikt** Dooyeweerd's leer van de modale aspecten om de eigenheid en de beperktheid van de **natuurwetenschappen** te laten zien. Zij houden zich **bezig 'met de onderkant van de werkelijkheid'** (p. 58). Daarbij hebben ze volledig recht van spreken, als ze zich maar van hun beperkingen bewust **blij**ven.

Na lezing van Nienhuis' leerzame, nuchtere betoog, blijf ik me afvragen of hij de natuurwetenschappen

B boekbespreking

toch niet teveel als een 'rein-cultuur' opvat, die onafhankelijk bestaat van religieuze motieven. **Volgens mij** is dat historisch niet adequaat. **Maar ook in** actuele discussies, bijvoorbeeld over **evolutie**-theorieën, lijkt het me niet vanzelfsprekend vruchtbaar wereldbeschouwelijke tegenstellingen te willen isoleren van **vakwetenschappelijke**. Een boedelscheiding zoals Nienhuis die **aanbeveelt** als model voor de relatie tussen geloof en natuurwetenschap, is mijns **inziens** te simpel.

Een in **zekere zin** omgekeerde vraag heb ik **over** de manier **waarop** Nienhuis geloof met **ethiek** verbindt. Hij maakt veel **werk** van **die verbinding** om **aan te tonen** dat geloof iets wezenlijks toevoegt aan een **natuurwetenschappelijk** wereldbeeld. Terwijl geloof en **weten**schap strikt worden onderscheiden, **lopen** de modaliteiten van geloof en moraal juist heel gemakkelijk in **elkaar**.

N.a.v.: Gerard Nienhuis, *Het gezicht van de wereld; wetenschap en wereldbeeld, een uitgave in de serie Verantwoording van Buijten en Schipperheijn*, Amsterdam 1995, prijs: f 18,75.

M meditatief

...de geroepen heiligen

1 Kor. 1,2

Getuigenis

Of ik ook een getuigenis kon geven. Het verhaal van Gods ingrijpen in mijn leven. Nu was het zo dat ik daarvan best wel wat kon vertellen. Het speelt zich af na mijn twintigste levensjaar. Maar ik had al een afwerende houding aangenomen. Moest dat nou zo nodig? De indruk werd gewekt **alsof** je pas een echte christen bent wanneer je jouw verhaal kunt vertellen. Dat stoorde me. Daarbij hield ik ook liever mijn verhaal privé als 'mijn' verhaal. En dat was niet goed. Want 'mijn' verhaal stond al gepubliceerd. Zonder naam. In een paar woorden. En het was nog veel mooier dan ik me had gerealiseerd. Laat ik er dus ook niet langer geheimzinnig over doen.

Schrijver-lezers-groet

Een weinig origineel kopje aan het begin van een brief in onze Bijbel. Maar de inhoud kent heel verschillende verrassingen. Zo noemt Paulus in zijn aanhef de Korintiërs geroepen heiligen. Dat woord roepen blijkt een inhoudsvol woord te zijn. Op Pinksterdag citeerde Petrus daarvoor al Joël: 'Tot de ontkomenen zullen zij behoren die de HERE zal roepen'. Met andere woorden: langs de weg van de roeping wil God zijn heil uitdelen. En voor- & t Paulus in zijn brief ter zake komt moet dit voor de Korintiërs vaststaan. Ze zijn geroepen.

Roepen

Roepen geeft aan dat er een afstand

moet worden overbrugd. De afstand tussen God en mensen die Hem de rug hebben toegekeerd. Mensen die koste wat kost hun eigen gang willen gaan. God kan roepen wat Hij wil voorzover het ons betreft. Maar daarin blijkt nu juist het verschil tussen Gods roepen en menselijk roepen. Wij kunnen niet meer dan een poging doen om tot een ander door te dringen. Als een ander doof is of zich doof houdt zullen we die niet echt bereiken. God stoort zich niet aan onze barrières. Hij breekt er dwars doorheen. De Heilige Geest stoot diep in ons door. Zo kom je tot blijde erkenning: Jezus is Heer. Ook mijn Heer. En je hoort hoe de HERE het woord kind gebruikt tegen jou. Je keert je rug niet langer naar God maar kijkt op en herkent Gods vaderlijke liefde. Dan krijgt het woord genade ook inhoud. Het is immers pure genade. Vijanden van God die willens en wetens Gods liefde hebben afgewezen overwonnen door Gods liefde. Genade en dus heel bijzonder. Dat God zo ook met jou doet. Hij zet je op de weg die Hij met je wil gaan. De weg van leven. De weg waarop je Gods genade en liefde in steeds sterkere mate mag gaan ervaren. Waarop je blijdschap groeit dat jij mag delen in Gods heil.

Gods verhaal

De omstandigheden bij Paulus' eigen bekering waren heel apart (Hd. 9). Hij had, zou je zeggen, een mooi getuigenis. Maar gezien zijn brieven loopt hij er niet echt mee te koop. Hij legt ons ook niet op ons eigen, bijzondere verhaal te vertellen als een soort akte van toelating. Niet enkelen, maar in principe heel

de gemeente van Korinte wordt gevormd door geroepen heiligen. Paulus wijst wel op het bijzondere dat God roept door de dienst van mensen die het evangelie verkondigen. Zo laat de HERE het licht schijnen in het duister van onze harten. Zo zet Hij mensen op de weg van het leven. Nog voordat ze het beseffen. Zo maakt Hij elke christen bijzonder.

Ieder bijzonder

'Mijn' verhaal speelde zich af na mijn twintigste levensjaar. Maar het is achteraf niet meer dan een soort extra bewijs dat God zich inderdaad niet stoort aan menselijke barrières. Ik zie nu dat Gods verhaal met mij al veel eerder begon. En toen de HERE dat al aan mij duidelijk maakte, overschreeuwde ik het omdat het water mij uit m'n slaap haalde. Maar als nu een kindje wordt gedoopt is het een machtige bevestiging. God roept. Het is een echt feest om ouders met kinderen in de kerk te zien. Als ze hun schoolpsalm enthousiast meezingen. Als ze belijdenis van het geloof afleggen, omdat ze Gods roeping zijn gaan herkennen. Gods werk in uitvoering. Dat onze kinderen dat verhaal als hun verhaal ook als heel bijzonder mogen gaan ontdekken.

DE PRIJS VAN JUDAS' VERRAAD

G. Hagens jr.

Het Oude Testament in Matteüs 27 : 1-10

Schriftstudie

De manier waarop het Oude Testament in het Nieuwe wordt aangehaald, heeft altijd de aandacht getrokken. Soms lijkt het af het Nieuwe Testament ulterst vrij met het Oude omgaat. Het heeft er de schijn van dat citaten uit hun verband zijn gerukt en een nieuwe betekenis hebben gekregen. Men spreekt wel van 'herinterpretatie' van het Oude Testament.

We stellen ons voor hier eens nader naar te kijken. We gaan na hoe het Oude Testament functioneert? in Matteüs 27 : 1-70 en in Handelingen 1 : 75-20. In beide bijbelgedeelten gaat het over Judas, de verrader van de Here Jezus. Deze week bespreken we, hoe Matteüs wat er met de dertig zilverstukken gebeurt in het perspectief van de oudtestamentische profetie plaatst.

zelf maar zien wat er van komt! Dan staat hem nog maar één ding te doen. Hij gaat heen en hangt zich op. Dat is geen daad van verwijfeling. Het is een bewuste keus in het licht van zijn schuldbelijdenis. Judas voert zelf het vonnis uit. Hij houdt zich daarbij aan de wet: wie vervloekt is door God, moet hangen (Deut. 21 : 23).

Hiermee wordt duidelijk dat Judas geen berouw heeft gehad van zijn werkelijke zonde, de verwerping van de door God gezonden Messias. De gruwelijke afloop van zijn leven laat juist zijn verharding zien. Op de &g &t Christus wordt opgehangen om Gods vloek over zijn volk te dragen, hangt Judas zich op om zijn eigen vloek te dragen. Anders dan de ene moordenaar aan het kruis houdt hij vol tot het bittere eind. Hij wijst de Christus af tot in de dood! Dat blijft niet zonder gevolg.¹

Overpriesters

Dat verwerping van de Messias vreselijke gevolgen heeft, laat Matteüs niet alleen zien aan wat Judas overkamt. Zulke gevolgen zijn ook voor het volk als geheel, hier vertegenwoordigd door & overpriesters. In hun handelwijze met Judas' verradersloon komt uit hoe ze de Christus hardnekkig verwerpen. Judas heeft de dertig zilverstukken teruggegeven. Ze knaagden aan zijn geweten. De overpriesters zijn echter doof voor Judas' zelfbeschuldiging. Maar nu het geld door hem is neergegooid in het tempelcomplex, kunnen ze niet om een beslissing heen. Ze kwalificeren dit geld als 'bloedgeld'. Daarin horen we de echo van het 'onschuldig bloed' in Judas' schuldbelijdenis.

Het recht in eigen hand

In Matteüs 27 : 1-10 komen we het Oude Testament eerst tegen in vers 4, de schuldbelijdenis van Judas: ik heb gezondigd, onschuldig bloed verraden!

Judas heeft de Heiland verraden en overgeleverd aan de joodse leiders. Hij is ernstig teleurgesteld in Jezus. Hij ziet niets in een lijdende Verlosser. Vooral daarom levert hij Jezus uit aan zijn vijanden. Het verradersloon, dertig zilverstukken, is de enige winst die voor hem nog aan Jezus te behalen is.

Alleen, als Judas de consequenties ziet van zijn verraad, schrikt hij toch. Hij krijgt berouw. Wat is de aard van dit berouw? Hoe diep gaat

het? Daarin geeft de schuldbelijdenis van Judas inzicht. Hij belijdt de ernst van zijn zonde: het vergieten van onschuldig bloed. Dat is een verwijzing naar Deuteronomium 27: vervloekt is hij die een geschenk aanneemt om iemand te doden en onschuldig bloed te vergieten (vs. 25). Hij weet wat hij gedaan heeft en dat hij recht heeft op Gods vloek, de zwaarste straf. Zijn berouw is echt gemeend. Beseft Judas de volle omvang van zijn zonde? Is Jezus voor hem meer dan een onschuldig mens? Het lijkt er niet op en dat zien we terug in zijn verdere gedrag. De overpriesters weigeren Judas' aanklacht tegen zichzelf serieus te nemen: wat gaat ons dit aan – u moet

Maar daarmee maken ze deze woorden niet tot de hunne. Geld waar bloed aan kleeft (ook al wordt dat terecht vergoten) is naar hun idee *als zodanig* niet meer geschikt voor de tempelschatkist. Vandaar dat ze besluiten tot een andere bestemming. Ze kopen een waardeloos, afgegraven stuk grond van een pottenbakker. Dat willen ze gebruiken als begraafplaats voor joden uit de verstrooiing die zich daar misschien verontreinigd hadden. Het lijken misschien kleinigheden, maar nogal tekenend in het licht van Christus' verzet tegen het starre wetticisme van priesters en schriftgeleerden. Zal dit wettisch jodendom overwinnen nu Jezus sterft?

Niet één, maar twee

Dat deze schijn bedriegt, wordt duidelijk als Matteüs de handelwijze van de overpriesters plaatst in het licht van de profetie (vss. 9 en 10). Israëls overpriesters lijken helemaal op eigen initiatief te handelen, maar het is de Here God die zijn woorden hier waarmaakt, speciaal zijn oordeelswoorden. Alleen, welke woorden worden nu vervuld, welke bedreigingen worden volledig werkelijkheid?

Matteüs spreekt over de vervulling van een profetie van Jeremia. Maar de woorden die worden aangehaald zijn eens gesproken door de profeet Zacharia (Zach. 11 : 12,13). Het ligt voor de hand te denken, dat er iets misgegaan is met overlevering van de tekst van Matteüs. Toch is dat niet het geval; tekstkritisch staat de lezing 'Jeremia' hier vast.² Heeft Matteüs zelf zich dan al vergist? Dat lijkt me uitgesloten (bovendien: wat zeg je dan eigenlijk?). Greep misschien de profeet Zacharia terug op Jeremia's profetieën? Dat is niet te bewijzen en dus kunnen we er niets mee.

We gaan ervan uit, dat er moet staan wat er staat. Daarom willen we proberen te lezen wat er staat. Dan hebben we niet te maken met één verwijzing, maar met twee. De

ene verwijzing gebruikt de naam van de profeet, de andere een aanhaling uit de profetie. Naar onze smaak een vreemde manier van doen: de uitspraak van de ene profeet komt op naam van de andere te staan. In het Nieuwe Testament treffen we iets dergelijks echter wel vaker aan. In Marcus 1 : 2 staat een citaat van Maleachi op naam van Jesaja. Het verschil tussen Marcus 1 en Matteüs 27 is, dat in Marcus na het citaat uit Maleachi ook inderdaad woorden van Jesaja worden aangehaald. In Matteüs 27 worden enkel woorden uit Zacharia 11 aangehaald. Willen we volhouden dat Matteüs de naam Jeremia *met opzet* hier noemt, dan moeten we aantonen dat de enkele vermelding van deze naam *in dit verband* voor de eerste lezers al genoeg was om te weten op welke profetieën wordt gedoeld.

Aankoop en bestemming

In de handelwijze van de overpriesters met de dertig zilverstukken doet de Here God zijn oordeelswoorden in vervulling gaan. Woorden uitgesproken door Zacharia en Jeremia. Twee vragen moeten worden beantwoord: om welke oordeelsprofetieën gaat het hier? en: in welke handelingen gaan deze profetieën in vervulling?

Wat in Matteüs 27 : 9 en 10 wordt geciteerd heeft betrekking op wat verteld is in vers 7. Het gaat daar over twee handelingen: de *aankoop* van de akker, waardoor de dertig zilverstukken bij de pottenbakker terecht komen, en de *bestemming* van die akker tot begraafplaats. De woorden aangehaald uit Zacharia 11 slaan enkel op het eerste, op de aankoop van de akker.³ De vervulling van de profetie is breder. Ook de bestemming tot begraafplaats valt daarbinnen. Nu dit element in de aanhaling uit Zacharia helemaal ontbreekt, ligt het voor de hand te concluderen dat in de bestemming van de akker tot begraafplaats woorden van Jeremia in vervulling zijn gegaan. Dat moet wel zo duid-

lijk zijn, dat dit geen nader betoog nodig heeft. De naam Jeremia alleen moet al genoeg zeggen.

Zacharia: schapen ontslaan de herder

Hoe de Here in het handelen van de overpriesters de profetie van Zacharia vervult, is – in grote lijnen – wel duidelijk.

In Zacharia 11 : 4-14 (de zgn. herdersallegorie) belooft de Here God zijn volk een nieuwe toekomst. Het volk is in en na de ballingschap een spelbal geweest van de wereldmachten, vandaar de aanduiding 'slachtschapen'. Maar nu geeft de Here een nieuwe herder (in feite God zelf). De twee staven van deze herder, Liefelijkheid en Samenbinding, zijn het symbool van de zegen die de Here weer wil geven. Maar het 'klikt' niet tussen de herder en de schapen. Het loopt zelfs zo hoog op, dat de herder zijn werk dreigt neer te leggen. Om de ernst van dit dreigement te tonen breekt hij de staf Liefelijkheid. Sommige schapen schrikken. Nu krijgt de kudde van de herder nog één kans. De schapen kunnen kiezen: of met hem doorgaan en dus zich schikken in zijn leiding, of hem zijn loon geven en hem daarmee wegsturen. De schapen maken een duidelijke keus. Triest genoeg. Ze zeggen niet: Heer, uw werk is onbetaalbaar, blijf! In plaats daarvan komen ze met zijn loon: dertig zilverlingen, de in de wet voorgeschreven vergoeding voor een dode slaaf. Een sprekend gebaar: ze zijn niet van hun door God gegeven herder gediend; ze hoeven hem niet. Na de keus van de schapen maakt de Here God de zijne. Hij is van zulke schapen niet gediend. Nu ze zijn zorg zo minachten, zullen ze het zonder moeten doen. God geeft zijn kudde prijs. Dat is de boodschap van het gebaar van de herder: hij werpt die dertig zilverlingen naar een in de tempel aanwezige pottenbakker. Ook de Here houdt het voor gezien. De herder breekt dan ook de tweede staf, Samenbinding.

Wat wil Matteüs met het aanhalen van deze profetie zeggen? Hij vertelt op deze manier het verhaal achter de feiten. Het lijkt of de overpriesters de handelende personen zijn in deze geschiedenis. Hun afwijzen van Judas' zelfbeschuldiging, hun handelen met het geretourneerde verradersloon – zij maken hun afwegingen, zij nemen beslissingen. Maar de regie is in hemelse handen. God laat zien: nu het volk van de door Hem gezonden Messias af wil, heeft Hij afgedaan met zijn volk. Dertig zilverstukken was de prijs voor het verraad, voor de dood van Jezus. Gods eniggeboren Zoon is het laatste bod van zijn liefde, alleen door Hem kon er nog toekomst zijn voor het volk. Maar het volk bleek van Hem niet gediend. De aankoop van het pottenbakkersveld onderstreept dat. Het is een heilloze weg. Want God heeft vanouds duidelijk gemaakt dat Hij niet gediend is van een volk dat zijn liefde afwijst.

Jeremia: dal van schande

Matteüs gebruikt de naam Jeremia om te herinneren aan een bepaalde profetie van Jeremia. Deze profetie heeft voor de eerste lezers geen nadere aanduiding nodig dan het verband waarin Matteüs Jeremia ter sprake brengt. Welke profetie bedoelt de evangelienschrijver?

We hebben boven al gezien, dat de bedoelde profetie vooral licht laat schijnen over de *bestemming* van de aangekochte akker tot begraafplaats. Daarom kan een zinspeling op Jeremia 32 (de profeet koopt een akker in Anatot) onmogelijk bedoeld zijn.

De naam van de akker die de overpriesters kopen ('pottenbakkersveld') leidt de gedachten naar het Hinnomdal. Jeremia zelf helpt ons hier verder. In Jeremia 18 en 19 zien we de profeet op bezoek in de pottenbakkerswijk. Uit 19 : 1 en 2 maken we op dat we de 'akkers' van de pottenbakkers moeten zoeken buiten de 'Schervenpoort' in het Hinnomdal. Ook de door de

overpriesters gekochte akker moet zich dus daar bevonden hebben. De verbinding tussen het pottenbakkersgebied in het algemeen en de in Matteüs genoemde 'bloedakker' aan de ene kant en het Hinnomdal aan de andere kant wordt ook door de traditie bevestigd.

Dit dal speelt in Jeremia's profetieën een belangrijke rol (7 : 29-34, 19 : 1-15). Jeremia heeft vooral de afval en de ontrouw van Juda en Jeruzalem aan de kaak moeten stellen. Het Hinnomdal was daarvan als het ware het meest sprekende symbool. Deze plaats was voor eeuwig verontreinigd door de meest gruwelijke afgoderij. Vandaar dat het ook wel Tofet-dal, 'dal van schande', werd genoemd. De verontreinigde grond van dit dal is de stille getuige van Jeruzalems schandelijke afval. Jeremia verkondigt, dat daarom juist deze plek het meest sprekende symbool zal worden van de ernst van Gods oordeel over Jeruzalems ontrouw. Men zal hier de lijken *begraven* bij gebrek aan plaats (Jer. 7 : 32; 19 : 11). Het Hinnomdal wordt begraafplaats. God maakt dit oordeelswoord waar, wijst Matteüs aan. Onder zijn regie kiezen de overpriesters een sprekende bestemming voor het geretourneerde verradersloon. Ze hebben liever een begraafplaats dan de van God gegeven herder. In de verwerping van de Messias dreigt Gods oordeel. Het Hinnomdal wordt begraafplaats. De overpriesters kopen de akker voor vreemdelingen. Daarbij denken ze aan anderen. Maar met dit optreden kwalificeren ze zichzelf als vreemdelingen, omdat ze God niet willen kennen (Luc. 13 : 25-30). Ze sluiten zichzelf buiten.

Een sprekende combinatie

Overzien we het geheel dan blijkt dat de vermelding van de naam Jeremia in Matteüs 27 : 9 wel degelijk een functie heeft. De realiteit van (het begin van) Gods oordeel over de verwerping van de Christus wordt in het licht van deze verwij-

zing beangstigend zichtbaar. Het Hinnomdal begraafplaats! De gruwelijke werkelijkheid van het oordeel van God.

De vraag blijft waarom Matteüs hier enkel de naam van de profeet noemt en geen woorden van hem aanhaalt. Het zal voor de eerste lezers, joden in Judea en Galilea, niet nodig geweest zijn. Ze wisten dat de bloedakker in het Hinnomdal lag. Ze kenden de profetische reputatie van dit dal. De combinatie 'pottenbakkersveld'-Jeremia sprak voor hen boekdelen. De goede verstaander weet genoeg.⁴

¹ Ik kan het dus niet eens zijn met de typing van Judas als 'deze berouwvolle zondaar' (J. van Bruggen, *Matteüs. Het evangelie voor Israël*, Kampen: Kok 1990, 449).

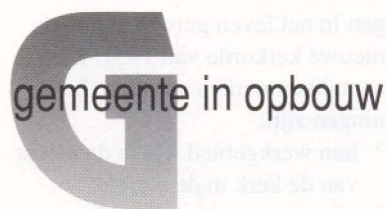
² J.W. Smitt (*Opdat vervuld zou worden II*, Groningen: De Vuurbaak 1977, 204) neemt aan dat de naam Jeremia berust op een foutieve afschrijving. De handschriften zijn echter dermate eenparig in hun getuigenis ten gunste van de lezing 'Jeremia' dat een overleveringsfout vrijwel uitgesloten moet worden geacht. In dit licht is het ook niet terecht te schrijven: 'het is niet meer na te gaan of deze naamsvermelding teruggaat op Matteüs zelf of op een fout in de overlevering' (J. van Bruggen, *a.w.*, 451 – afgedacht van het feit dat dit – strictu sensu – opgaat voor alle uitspraken van Matteüs). Bovendien is het een goede regel dat de moeilijke lezing (*lectio difficilior*) de voorkeur verdient boven de gemakkelijke lezing (*lectio facilior*). O.i. is het in gevallen als dit beter – uitgaande van de betrouwbaarheid van de overlevering – te zeggen dat we niet weten wat Matteüs precies bewogen heeft deze naam hier neer te schrijven dan uit te gaan van een overleveringsfout.

³ De woorden '...en gaven die voor het land van de pottenbakker...' behoren strikt genomen niet tot het citaat uit Zach. 11. Er is echter meer aan de hand dan alleen dat Matteüs de woorden van Zacharia vrij weergeeft. In zijn spreken over 'het land van' de pottenbakker legt hij ook de verbinding met de profetie van Jeremia die juist op dat land betrekking heeft.

⁴ J. van Bruggen (*a.w.*, 451v, vgl. J.W. Smitt, *a.w.*, 180-209) verdisconteert te weinig hoezeer Matteüs' spreken over 'het land van de pottenbakker' bij zijn eerste lezers, de joden, onmiddellijk herinneringen moest oproepen aan de profetieën van Jeremia over het Hinnomdal. Zijn bezwaar dat de verbinding tussen Matt. 27 en de profetie van Jeremia niet expliciet wordt gemaakt, is o.i. daarom ongegrond. Voor de eerste lezers was die verbinding er wel degelijk.

KERKELIJK WERKERS IN DE KERK? EEN VERKENNING

D. Blijleven

Inleiding

In De *Reformatie* van 27 januari 1996 heeft professor Te Velde een aantal redenen aangegeven waarom het in de toekomst misschien nodig kan zijn om in onze kerken, in individuele gevallen, kerkelijk werkers aan te stellen. Als redenen worden o.a. genoemd: 1. het beschikbaar zijn van deze mensen in onze kerken, 2. het gegeven dat niet alle werk wat in de kerken wordt gedaan per definitie predikantswerk hoeft te zijn, 3. een tweede predikantsplaats kan veel geld kosten voor de kerk (en het kerkverband).

Tot slot roept Te Velde op tot een 'verder denken' over deze materie. Aan dit 'verder denken' wil ik door middel van dit artikel graag een bijdrage leveren.

We willen in dit artikel ten eerste kijken naar wat de Bijbel en de gereformeerde belijdenis hierover te zeggen hebben. Daarna geven we een kort overzicht van de situatie in de kerken. En we sluiten af met enkele handvatten om te komen tot een mogelijke aanstelling.

De Bijbel en de belijdenis

In het Nieuwe Testament wordt gesproken over een groot aantal mensen die een bepaalde taak hadden in de nieuwtestamentische gemeente. Voor de uitvoering van dit werk heeft de Heilige Geest gaven (charismata) gegeven. Van deze mensen met hun charisma heeft de Heer God er een aantal afgezonderd voor de dienst van de leiding in de gemeente. Als kenmerkend voor deze personen noemt Te Velde, in zijn *Gemeenteopbouw* 2, & zij

een bepaald charisma hebben gekregen wat met leiding te maken heeft. Met dit charisma geeft God een signaal dat Hij zulke begaafde mensen voor de dienst in de gemeente wil gebruiken. Een ambt veronderstelt dus een bepaald charisma, maar niet iedereen die een charisma heeft moet automatisch een ambt bekleden. Als kenmerken de eigenschappen voor de ambten zijn o.a. te noemen:

- * charismata worden institutioneel gemaakt;
- * de ambtsdrager dient met zijn gave niet alleen een kleine kring, maar hij draagt (mede) verantwoordelijkheid voor de gehele gemeente;
- * er is sprake van een zelfstandig functioneren van de ambtsdrager;
- * de ambtsdragers hebben een bijzonder gezag, afgeleid van Gods Woord.

Als we nu het Nieuwe Testament bekijken, komen we veel functies tegen die niet, of niet uitsluitend, te classificeren zijn als één van de ons bekende ambten. We denken hierbij o.a. aan: mensen die barmhartigheid bewijzen (Ram. 12 : 8), weduwen (1 Tim. 5), helpers (1 Kor. 12 : 28), mensen die een dienst verlenen (Rom. 12 : 7), vrouwen, ingeschakeld in diaconaal werk (1 Tim. 3 : 11) etc.' Binnen de Nieuwtestamentische gemeente hadden veel meer mensen een taak dan alleen zij die wij kennen als predikant, ouderlingen diaken. Er was een heel scala aan functies en taken, alleen een aantal ervan is d m God apart gezet om leiding te geven in de gemeente.

In de loop van de geschiedenis is er een ontwikkeling geweest naar de

drie ons bekende ambten. Dit wil echter niet zeggen dat er geen andere, min of meer permanente, functies mogelijk zijn. We denken hierbij alleen al aan de commissie van beheer die nu en in het verleden vaak een belangrijke bestuurlijke taak moest vervullen. Een van de grote winstpunten van de Reformatie is dan ook, dat de 'leek' weer in beeld kwam en in het kerkewerk werd ingeschakeld. Hiermee werd aan de charismatische structuur van de Nieuwtestamentische gemeente meer recht gedaan.

Als we in de kerkorde nalezen wat er staat over het inzetten van kerkelijke medewerkers, dan zijn wij snel klaar. De figuur van de kerkelijk medewerker komt namelijk in onze kerkorde niet voor. Bepalingen m.b.t. de hulpprediker zijn in 1945 door de synode van Enschede afgeschaft. Wel zijn er nog enkele bepalingen van na 1892 over de oefenaar. In de praktijk wordt daar echter niets meer mee gedaan. Het is onmiskenbaar dat de kerkorde bijzonder veel aandacht geeft aan de ambten. Dit moet dan ook als een van de centrale principes worden gezien. De ambtsdragers dragen de verantwoordelijkheid voor het functioneren van de kerk en het onderlinge toezicht. Met andere woorden: de ambten gaan voorop. De ambtsdragers zijn dan ook degenen die kunnen beslissen of er voor de goede bearbeiding van de gemeente andere mensen aangesteld kunnen worden. Maar dan wel onder hun toezicht.

Andere kerken

In de Nederlandse Hervormde Kerk is er met het oog op het apostolaat (de roeping van de kerk om

te getuigen en te dienen in de wereld), het instituut van de bedieningen in het leven geroepen met de nieuwe kerkorde van 1951. Een aantal kenmerken van deze bedieningen zijn:

- * hun werkgebied ligt in de dienst van de kerk in de wereld;
- * zij staan niet in de regering van de kerk, de ambten wel;
- * ambten zijn een duurzame verschijning, terwijl & bedieningen slechts ingesteld zijn/worden naar tijd en noodzaak.

Uiteindelijk werd er een zevental bedieningen gecreëerd: 1. evangelist ten behoeve van de evangelieverkondiging aan Israël, 2. Werking in de zendingsarbeid, 3. evangelist voor hen die van de kerk vervreemd zijn geraakt, 4. jeugdwerker, 5. catecheet, 6. hulpprediker en 7. bediening in het diaconaat.

In de loop van de jaren is het aantal mensen dat in een bediening is gesteld teruggelopen en is er voor een andere vorm van aanstellen van kerkelijk werkers gekozen.

Om in de NHK aan het werk te kunnen als kerkelijk werker, moet men in het bezit zijn van het Testament Kerkelijk Werker. Om dit te verkrijgen moet men aan een aantal eisen voldoen² en daarnaast toestemming hebben van de provinciale kerkvergadering. Kerkelijk werkers worden in de NHK in verschillende functies aangesteld zoals: catechese, pastoraat, missionair werk, jeugdwerk, evangelisatie, gemeenteopbouw en vormings- en toerustingswerk.

Binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland (synodaal), is er onderscheid gemaakt tussen twee werksoorten voor de kerkelijk werkers: agogisch of pastoraal werk. Voor beide is er een kerkelijk register. Er is voor beide registers een aantal opleidingsinstituten erkend, en na het afgerond hebben van zo'n opleiding kan men inschrijven aanvragen voor het betreffen-

de register. Voor men ingeschreven kan worden moet men kunnen aantonen dat men de kerkelijke modu- k heeft gevolgd. Pas dan kan men worden aangesteld als kerkelijk werker. Vóór de inschrijving worden dan nog de nodige gesprekken gevoerd. De lijsten van ingeschrevenen worden afgedrukt in het jaarboek van de GKN.

Ook in de Gereformeerde Gemeenten zijn er een aantal 'kerkelijk werkers'. Voor d deze mensen geldt dat zij ouderling zijn en een bijzondere opdracht hebben gekregen. Dit kan zijn voor evangelisatiewerk of pastoraal werk. De verantwoordelijkheid voor het werk ligt bij de kerkenraad van de gemeente, of bij de kerkenraad van een nabijgelegen gemeente, als het om evangelisatiewerk gaat in een plaats waar nog geen Gereformeerde Gemeente is.

De Christelijk Gereformeerde kerken in Nederland hebben besloten dat de plaatselijke gemeente bevoegd is om een belijdend lid van de gemeente, na onderzoek naar bekwaamheid, een bijzondere opdracht te verlenen m.b.t. de opbouw van de gemeente, of de voortgang van Gods Koninkrijk. Hierbij dienen wel een aantal regels in acht te worden genomen:

- * een schriftelijke verklaring van de kerkelijk werker dat hij zijn werk zal doen trouw aan de Heilige Schrift, de belijdenis der kerken en de geldende kerkorde;
- * het vervullen van deze opdracht geeft geen bevoegdheid ambtelijk werk te doen. Dus ook geen preek- of sacramentsbevoegdheid;
- * de bijzondere opdracht moet nauwkeurig worden omschreven in een dienstovereenkomst, die ter goedkeuring aan de classis moet worden voorgelegd;
- * in deze dienstovereenkomst dient ook de tijdsduur van de overeenkomst en de wijze van levensonderhoud te worden vastgelegd.

Waar moeten we op letten bij een mogelijke aanstelling?

Mochten wij in onze kerken ook besluiten tot de aanstelling van dergelijke kerkelijk werkers over te gaan, dan is het goed om met een aantal zaken rekening te houden; en zorgvuldig na te denken hoe het geheel vormgegeven kan worden. Hiervoor wil ik in het vervolg van dit artikel alvast een aantal suggesties doen.

* De verhouding ambt en kerkelijk werker

De kerkelijk werker is m.i. geen ambtsdrager. In het verleden is naar voren gekomen dat juist hier de grootste problemen liggen. Een goed onderscheid is dan ook op zijn plaats. De ouderlingen zijn in de regering van de kerk gesteld, de kerkelijk werker niet. De kerkenraad is verantwoordelijk voor het hele gemeenteleven en dus ook voor het functioneren van de kerkelijk werker. De raad is het ook die toezicht houdt op het functioneren van de kerkelijk werker en, indien nodig, corrigerend optreedt. De dienst van de kerkelijk werker moet dan ook niet worden gezien als een soort 'tussenambt', maar als een hulpdienst voor de gemeente.

De kerkelijk werker moet worden aangesteld door een kerkelijke vergadering, net als bijvoorbeeld de leden van kerkelijke commissies. Indien nodig kan hierbij advies worden ingewonnen bij de classis. Bij deze aanstelling zal ook een arbeidsovereenkomst moeten worden opgemaakt waarin in eik geval de volgende zaken zijn omschreven: taken, bevoegdheden, beloning en contractduur.

Ook valt te denken aan het overleggen van een attestatie inzake leer en leven, en een mogelijke toetsing door de classis, van de aan te stellen kerkelijk werker. Op deze wijze kan worden voorkomen dat er mensen worden aangesteld die on-

voldoende kennis hebben van de gereformeerde leer of te weinig inzicht hebben in de geestelijke zaken in de gemeente.

* Inactiviteit van de gemeente

Het is een reële mogelijkheid dat een kerkelijk werker inactiviteit van andere gemeenteleden in de hand werkt. Hiermee moet dan ook vanaf het begin van de aanstelling rekening worden gehouden. Het is niet de bedoeling dat enkele professionals (predikant en kerkelijk werker) al het werk in de gemeente gaan doen. Daarom is het de overweging waard om bij een aanstelling uit te gaan van een tijdelijk contract en regelmatig te evalueren. Ook valt het te overwegen om de kerkelijk werker een afgebakende opdracht te geven. Zijn werk dient stimulerend en innoverend te zijn. Het is niet de bedoeling dat hij dát gaat doen wat de gemeente laat liggen, of dat hij werk van de gemeenteleden overneemt.

* De opleiding van de kerkelijk werker

Voor de functie van kerkelijk werker zou het goed zijn iemand aan te stellen die een opleiding op HBO-niveau heeft gevolgd. Wordt hij of zij ingezet binnen het pastorale werk in de gemeente, dan valt voor de opleiding te denken aan iemand die een pastorale opleiding heeft gehad. Voor catechese of evangelisatiewerk is een goede opleiding als godsdienstonderwijzer of kerkelijk werker op zijn plaats. Om te waarborgen dat er voldoende kennis is van de Gereformeerde Kerken dienen personen, die vanuit hun opleiding niet of weinig kennis hiervan hebben meegekregen, een extra opleiding te volgen waarin dit tekort wordt weggewerkt. Deze aanvullende opleiding zou gegeven kunnen worden door één van de opleidingsinstituten van onze kerken, zoals de GHBO-Zwolle of via de Opleiding Gereformeerde Godsdienstleraren.

* Mogelijke werkgebieden

Tot de mogelijke werkgebieden

van de kerkelijk medewerker zouden kunnen horen: catechese, jeugdwerk, vormings- en toerustingswerk, evangelisatie, pastoraat, missionair werk, gemeenteopbouw en administratief werk.

* Is het werk van de kerkelijk werker geen werk van de ambtsdragers?

Naast het werk van de ambtsdragers in de gemeente is er nog heel veel werk dat door anderen wordt gedaan. Het werk in de gemeente moet door de gehele gemeente worden gedaan. Pas als alle gaven in de gemeente goed functioneren, functioneert de gemeente goed (1 Kor. 12, Ef. 4). Ik zou er dus niet voor pleiten dat alle werk door de ambtsdragers moet worden gedaan. Hun taak is specifiek toezicht op en begeleiding van de gaven in de gemeente. Zij zijn het die leiding geven. Het lijkt mij dan ook niet goed om ouderlingen een extra opleiding te laten volgen om dit werk wel te kunnen doen. Zij hebben gewoon een andere taak binnen de gemeente.

Het verdient dan ook aanbeveling, als er voldoende mogelijkheden en kennis in de gemeente zijn, de taken die er zijn te laten doen door vrijwilligers uit de gemeente. Pas als dit niet mogelijk is, komt de kerkelijk medewerker in beeld.

Tot slot

Ik ben mij ervan bewust dat dit artikel niet volledig is, en ook niet kan zijn. Toch hoop ik dat hiermee een aanzet is gegeven voor het denken over hoe een mogelijke aanstelling van zo'n kerkelijk medewerker vorm zou kunnen krijgen.

De heer Blijleven is lid van de Gereformeerde Kerk te Zeist. Hij studeerde deze zomer af aan de Christelijke Hogeschool 'De Wittenberg' (voorheen de Reformatorische Bijbelschool) te Zeist. Zijn eindschrijft had als titel *De mogelijkheid en wenselijkheid van het inzetten van een kerkelijk werker in de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt)*.

¹ Velde, M. te, *Gemeenteopbouw 2. Bijbelse basisprincipes voor het functioneren van de christelijke gemeente*, Barneveld 1992², p. 101v.

² 1. een diploma hebben van een erkende opleiding, 2. lid zijn van de NHK, 3. een aanbeveling hebben uit de gemeente, 4. een positief oordeel hebben van de motivatiecommissie, 5. deelgenomen hebben aan de studiedagen, 6. bij het Centrum voor Educatie zijn aangemeld en een positief oordeel van hen hebben.

Extra nummers van De Reformatie...

...kunt u bestellen door overmaking van de kosten op postrekening 40 60 40 t.n.v. De Reformatie-Goes, onder vermelding van jaargang en nummer.

Dit zijn de kosten (incl. porto):

- 1 ex.: f 3,35
- 2 ex.: f 6,00
- 3 ex.: f 8,65
- 4 ex.: f 10,60
- 5 ex.: f 12,55

Na ontvangst van het bedrag wordt uw bestelling per omgaande uitgevoerd.

S Synode-impressies

Ds. Joy M. Vingno van de Free Reformed Churches of the Philippines en ds. M. H. Oosterhuis van Hattem. Ds. Oosterhuis is tijdens deze synode als deputaat BBK (met ds. A.P. van Dijk) naar de Filipijnen geweest. De kerken daar hebben toen een plan gepresenteerd voor de scholing van ambtsdragers. Deputaten hebben het doorgesproken en meegenomen en legden het aan de synode van Berkel voor. Deze keurde het goed en ds. Vingno kon de hartelijke dank af overbrengen. Snell

De Gereformeerde Kerken maken geschiedenis met hun buitenlandse contacten. Terwijl een volgende generatie besluiten neemt, schuiven de pioniers aan op de tribune. Van links af: z. Van Wijnen, z. en br. Douma, z. en br. Van der Kolk.

M

meegelezen

Opvoeden is leuk

Uit het **Centraal** Weekblad van 5 juli jl. knippen we het volgende:

Hoewel de toonzetting van de publiek discussie soms anders zou doen geloven, is het volgens de ouders zelf prima gesteld met de opvoedingssituatie in de Nederlandse gezinnen. Dat blijkt uit een groot-schalig onderzoek naar de praktijk van het opvoeden binnen de gezinnen in Nederland.

De meeste Nederlandse ouders **zijn** aardig tevreden met de wijze **waar-**op ze hun kinderen opvoeden. Ze hebben weinig last van **depressieve** gevoelens **en zijn** ervan overtuigd dat de ontwikkeling van **hun** kinderen **valt te sturen**. Ze achten zich competent als opvoeders, al erkennen ze dat het ouderschap lasten en beperkingen met zich meebrengt. Ouders ervaren in het algemeen veel plezier in het omgaan met hun kinderen. Vaders **en** moeders streven ernaar om de kinderen te laten opgroeien als zelfstandige, autonoom functionerende personen, die **ook** sociaal gericht zijn **en aan-**dacht, tolerantie en **begrip** voor de medemens **kunnen** opbrengen. Ouders van baby's, peuters, kleuters, **schoolkinderen**, pubers en adolescenten geven hun **kind** veel **ondersteuning**, al neemt de **mate waar-**in dat gebeurt wel af naarmate de kinderen ouder worden. De meeste ouders geven veel uitleg, zijn in hoge mate gericht op het overbrengen van **normen** en waarden, op het hanteren van regels en discipline. Verantwoordelijkheidsgevoel is het belangrijkste **opvoedingsdoel** dat ouders nastreven. Maar ook zelfstandig kunnen oordelen en respect

voor medemensen zijn belangrijke doelen voor de gezinsopvoeding. Ouders van dochters rapporteren meer tevredenheid met de opvoeding dan ouders van zonen. **Ook** denken die ouders iets vaardiger in de opvoeding te zijn. Vaders geven de indruk van **zelfverzekerde**, probleem- en prestatiegerichte opvoeders die met name zeer jonge kinderen moeilijk vinden.

De gemiddelde Nederlandse ouder ervaart niet veel problemen bij de opvoeding. Er is dan ook weinig behoefte aan **advisering door deskundigen** van buitenaf. Jammer **voor** de media, de pedagogen, psychologen, therapeuten en **opvoedingstelefoons**. **Als** er al advies **wordt gevraagd**, komen de arts van het consultatiebureau, de leidster van het **kinderdagverblijf** en de leerkracht binnen de horizon.

De kerk vroeger en nu

In *Kontekstueel* van mei 1996 staat een interview met de **geschiedenis-**hoogleraar **Van Deursen** over **de** kerk vroeger en nu.

De kerk in de vroege Reformatie-tijd

We zetten het gesprek in bij de vraag hoe het beeld van de **kerk** in **de vroege tijd van de** Reformatie eruit zag in de Nederlanden.

K.: Kunt u kort aangeven, wat in de vroege tijd van de Reformatie het belang was van de kerk voor het geloof van de mensen? Wat werd er van een kerkdienst verwacht? En wat van een predikant?

D: De kerkganger in die tijd was er **vóór** alles diep van overtuigd,

dat hij een keer voor het aangezicht van God rekenschap had af te leggen. Op dat punt **kon** je alleen gerust zijn, **als** je verzoend was met God. Met het oog daarop ging hij naar de kerk. **Van** zijn kerk en **pre-**dikant verwachtte hij **vooral** op dit punt **handreiking**. Dus zeg maar: verkondiging van 'de weg der zaligheid'. Hoe het **moet**, hoe het **kan** en **hoe** het gaat. in zekere zin ligt dat ver af van zijn dagelijkse praktijk.

K.: Het klinkt ook heel individualistisch...

D: Ja, dat **zou** je zo kunnen zeggen. Maar vergeet niet, dat de gemeente maar uit een betrekkelijk kleine kern bestond. Er was een hele grote rand van mensen, die wel sympathiseerden, **dezelfde** behoefte gevoelden, maar toch op een **zekere** afstand bleven. Maar een klein aantal mensen werd echt lidmaat. Dat hield in: je nam verantwoording op **je**, je deelde in de gemeenschap en stond open voor tuchttoefening. De gemeente is een 'avondmaalsvierende gemeenschap'. Met daar omheen een brede rand van 'liefhebbers van de gereformeerde religie'. Die mensen waren zeker wel gelovig, bepaald niet onverschillig, maar ze waren niet **kerkelijk**.

K.: Maar iedereen was toch gedoopt?

D: Zeker, maar daardoor was je nog geen lid **van de** kerk. Doopkeden had je **toen** eigenlijk niet. Iedereen werd gedoopt. **Ook** als ouders geen doopbelofte wilden afleggen. Of zelfs openlijk **duidelijk maak-**ten, **dat** ze eigenlijk ook met het ge-

loof **naar** weinig op hadden. Men redeneerde helemaal vanuit het kind. Ieder kind had een 'recht gedoopt k **zijn**' en w gebeurde dan ook. Maar de gemeente bestond uit een kern van **avondmaalvierende lidmaten**. Zo **meen** ik dat althans te **bespeuren**.

Volkserk, **vraagt u?** **Nou, niet als** het gaat om een kerk waar iedereen lid **van** was. Wel in die **zin**, dat de dominees zich goed bewust waren, dat ze stonden te **preken voor** heel het dorp. Maar op huisbezoek gaan bij 'doopleden' deden zij niet. Men was **nauwelijks actief op het gebied** van werving. **Van** evangelisatie of zending. Ik weet niet of **daar ook** een redenering achter zat. Die andere mensen waren hen bepaald niet **onverschillig**, maar men zocht het meer in uitstraling dan in actieve benadering. **Ook kerkenraden** zijn **wat** dat betreft erg terughoudend. Men doet niet aan 'ledenwerving'. De 'liefhebbers' wisten **immers** zelf heel **goed**, waarop het **aankwam**.

(...)

Het volksgeloof nu

K.: *We leven in een tijd waarin het buitengewoon moeilijk wordt om christen te zijn, zegt u. Het 'volksgeloof' van ome dagen is het hedonisme, de leer dat goed is wat geluk en genot verschaft. Zou je nu kunnen zeggen, dat het de roeping van de kerk is om richting het volksgeloof van nu, het hedonisme, de toorn van God te verkondigen op de wijze van het protest tegen de geest der eeuw?*

D.: Ik geloof dat inderdaad. Het hedonisme maakt het de mens ook volstrekt onmogelijk om te geloven en om zich met God te verzoenen. Daartoe zullen we toch elk mens moeten oproepen. Langs de weg van hedonistische zelfbevrediging is dat domweg niet te bereiken. Ik denk, dat een kerk dat aan de mensen voor moet houden en dan op het gevaar af dat er niemand naar wil luisteren en dat ze uitgelachen wordt.

Aangenomen naar Loppersum i.c.m. Westeremden: Th.J. Havinga, missionair predikant van Assen-Zuid, die bedankte voor Rotterdam-Delfshaven; naar Wijnjewoude i.c.m. Oosterwolde: kand. R. IJbema, die bedankte voor Lisse i.c.m. Voorschoten, Middelhamis i.c.m. Bergen op Zoom, Mussel en Vlis-singen.

Overleden

Grand Rapids – Op de leeftijd van 70 jaar is ds. P. Kingma te Grand Rapids (Michigan) overleden.

Piet Kingma werd op 18 mei 1926 te Echtenerbrug in Friesland gebo-

UIT DE KERKEN

ren. Hij studeerde aan de Theologische Hogeschool te Kampen en deed op 10 november 1956 intrede in de gemeente te Noordbergum. Ds. Kingma vertrok in 1959 naar Canada, waar hij zich verbond aan de gemeente van de Canadian Reformed Church te Fergus-Guelph. In 1964 ging hij naar Smithers en in 1971 naar Smithville. In 1978 vertrok hij naar de gemeente van de American Reformed

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst er te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van op mant gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die in inmiddels toe heeft geleid, dat er ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs. Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V. M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, rel. 073-612 21 66

Church te Grand Rapids, waar hij in 1991 met emeritaat ging.

Jubileum

Slochteren – Op maandag 22 juli jl. was het veertig jaar geleden dat ds. D. Berghuis, emeritus-predikant te Slochteren, in het ambt werd bevestigd.

Dirk Berghuis werd op 30 maart 1925 te Groningen geboren. Hij bezocht het Willern Lodewijk gymnasium aldaar en studeerde aan de Theologische Universiteit te Kampen. Op 22 en 23 juli 1956 deed hij resp. intrede te Grootegast en te Gerkesklooster-Stroobos.

In 1965 kwam ds. Berghuis naar Leens, vanwaar hij in 1969 naar Almkerk-Werkendam Breda vertrok.

Delfzijl werd in 1972 zijn volgende standplaats en van 1979 tot aan zijn emeritaat in 1981 diende hij de gemeente te De Bilt-Bilthoven.

Ds. Berghuis was o.m. afgevaardigde naar de Generale Synode, tweede voorzitter van het gereformeerd lyceum te Groningen, nu Gomar College, en in 1971-1972 leraar aan het gereformeerd lyceum te Rotterdam. Verder schreef hij bijdragen voor de trilogie: *Komende in de wereld*, *Komende tot leven* en *Komende in heerlijkheid*.

Adreswijzigingen e.d.

Gouda * **Kerkenraad**: Postbus 774, 2800 AT. **Scriba**: W.F.Z. de Weger, Crabethstr. 7F, 2801 AL, ☎ (0182) 58 04 29. **Preekvoorz.**: Mevr. A. de Graaf-Vlasblom, Orchislaan 31, 2811 CR Reeuwijk, ☎ (0182) 39 39 62 (pag. 131). **Langeslag** * **Scriba**: W.J. Eschbach, Meidoorn 20, 8141 SV Heino (pag. 87-88).

Zeist * **Kerkenraad en Diaconie**: Postbus 510, 3700 AM. **Scriba (smal)**: W. Ekema, Brugakker 13-01, 3704 WE, ☎ (030) 695 21 01 (pag. 116-117).

Zuidhorn * **Predikant**: H. Geertsma, De Bongerd 9, 9801 AN (pag. 15 en 47).

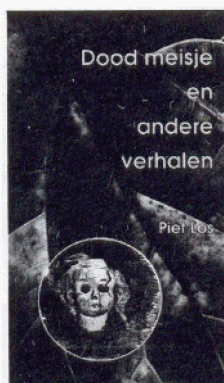
P.L. Los

Van gelijke beweging als wij

– over leren van-, omgaan met- en behandelen van mensen zoals wijzelf zijn –

In deze uitgave, het 24e deeltje van de serie *Pastoraal Perspectief*, behandelt de auteur diverse onderwerpen. De auteur, bekend om zijn heldere en trefende toonzetting, behandelt onder andere: hypnotherapie, valkuilen in de hulpverlening, intolerantie en rouwverwerking.

112 pagina's, ingenaaid, £ 16,50

Piet Los

Dood meisje en andere verhalen

In deze uitgave beschrijft de auteur enkele situaties die u waarschijnlijk, ondanks de herkenbaarheid, zullen ontroeren en intrigeren tot de laatste bladzijde.

112 pagina's, ingenaaid, £ 19,50

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.

Postbus 25, 4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

